

כמבואר לעיל].

אבל **שני נסרין** שאין בכל אחד מהם שיעור י"ד-ב הראוי לפוסלה, **אין מצטרפין** לארבעה טפחים לפסול את הסוכה באמצעה. ומשנה זו, דברי רבי יהודה היא, שלפיו לא גזרו חכמים על נסרים רחבים לפוסלם לסיכוך משום גזירת תקרה.

רבי מאיר אומר: אף **נסרין** מצטרפים זה עם זה **כפדינין**, ומצטרפין לפסול את הסוכה כשאר סכך פסול.

ומקשה הגמרא: **בשלמא לשמואל, דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת, ופוסל רבי מאיר נסר שאינו רחב ארבעה טפחים, אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה, יש לבאר, מאי "מצטרפין" שאמר רבי מאיר בברייתא? — מצטרפין לארבעה. והיינו, שכל נסר היה רחב שלושה טפחים ודינו כסכך פסול. ולכן, כשהעמידם זה לצד זה, הרי הם מצטרפים לפסול את הסוכה בארבעה טפחים, כדין שאר סכך פסול הפוסל בארבעה טפחים.**

ואילו רבי יהודה לשיטתו סבר, שנסרים רחבים שלושה טפחים כשרים לסיכוך, ועל כן ודאי אינם מצטרפים לפוסלה.

אלא לרב, דאמר בשיש בהן ארבעה מחלוקת, אבל אין בהן ארבעה דברי הכל הסוכה כשרה, ואפילו לרבי מאיר, אם כן, היכי דמי נסרים אלו הפוסלים את הסוכה רק על ידי צירוף שני נסרים?!

הרי ממה נפשך, **אי דאית בהו בכל אחד מהם רוחב ארבעה טפחים, כדי שיחשבו סכך פסול, למה להו לאיצטרופי?** הרי כל

תנן בסיפא של משנתנו [והניחה הגמרא עתה שהלכה זו לדברי הכל היא]: נתן עליה על גג הסוכה בצידה סמוך לדופן נסר שהוא רחב ארבעה טפחים, הרי היא כשרה, ובלבד שלא יישן תחתיו של הנסר.

ומקשה הגמרא: **בשלמא לשמואל, דאמר בשאין בהן ארבעה טפחים היא מחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה, אבל יש בהן ארבעה טפחים דברי הכל פסולה הסוכה תחתיו, משום הכי לא יישן תחתיו, שהרי יש בנסר זה ארבעה טפחים.**

אלא לרב, דאמר בשיש בהן ארבעה מחלוקת, ולדעת רבי יהודה אפילו נסרים רחבים ארבעה טפחים כשרים לסיכוך, אבל אין בהן ארבעה דברי הכל כשרה, אם כן, לרבי יהודה יקשה, אמאי לא יישן תחתיו? הרי סכך כשר הוא, אף שיש ברוחבו ארבעה טפחים?!

מתרצת הגמרא: **מי סברת כי הלכה זו דברי הכל היא, ואף רבי יהודה מודה בה?!**

לא כן הוא, אלא **סיפא, אתאן לרבי מאיר בלבד, הפוסל נסר שיש בו רוחב ארבעה טפחים, ועל כן לא יישן תחתיו.**

תא שמע מהא דתנן שם: נתן על גבי סוכתו **שני סדינין**, שאין בכל אחד מהם לבדו שיעור לפסול את הסוכה מדין סכך פסול, וסדינים אלו, היות והם ראויים לקבל טומאת בגדים הרי הם פסולים לסכך בהם, הרי הם **מצטרפין**, אם היו סמוכים זה לזה, לשיעור ארבעה טפחים הפוסלים את הסוכה באמצעה [אבל מן הצד אינה פסולה עד ארבע אמות, שהרי הם כ"דופן עקומה",

אחד מהם לבדו, הואיל ויש בו רוחב ארבעה טפחים הרי הוא פוסל את הסוכה. (260)

ואי דלית בהו בכל אחד מהם רוחב ארבעה טפחים כדי שיעור פסול סוכה, ולפיכך צריך לצרפם יחד כדי לפוסלה, אם כן, **אמאי** מצטרפים הם לפוסלה? **והא** [והרי] סכך כשר הוא, כי **קנים בעלמא נינהו**, וכשרים לסיכוך אף לשיטת רבי מאיר, הואיל ואינם רחבים ארבעה טפחים, ומדוע יפסלו את הסוכה על ידי צירוף?!

ומתרצת הגמרא: **לעולם** מדובר **דאית בהו** בכל אחד מהם רוחב **ארבעה** טפחים. ואכן אילו היו מונחים באמצע הסוכה, היה די באחד מהם כדי לפוסלה.

ומאי, ומה שאמר רבי מאיר שני נסרים **מצטרפין**, היינו, **מצטרפין לארבע אמות מן הצד**.

וכגון שלא הניח נסרים אלו באמצע גג הסוכה, אלא בצידו, סמוך לדופן, ואף הוסיף עליהם נסרים כעין אלו שרחבים ארבעה טפחים ופסולים לסיכוך, עד שהגיע סכך הנסרים למרחק של ארבע אמות מדופן הסוכה. ולכן, אין אחד מהם פוסל את הסוכה לבדו עד שיצטרפו יחד, שאין הסוכה נפסלת מן הצד עד שיהיה הסכך הפסול רחב ארבע אמות. אבל בפחות מארבע אמות, הסוכה כשרה משום "דופן עקומה". והיינו, שרואין את הסכך הפסול כאילו הוא חלק מן הדופן שנתעקמה. ועל ידי צירוף הנסרים יחד נפסלת הסוכה, לפי שיותר מארבע אמות אין הסכך הפסול נחשב כחלק מן הדופן, אלא כדין סכך פסול [אבל לפי רבי יהודה כשרים נסרים אלו לסיכוך, ואינם מצטרפים לפסול את הסוכה]. (261)

לישנא אחרינא:

קושיית הגמרא לא היתה על רבי מאיר, אלא

260. והקשו האחרונים: לרב הונא, הסובר להלן שאפילו הפכן על צידיהן פסולין לסיכוך, דנעשו כשיפודים של מתכת, אם כן אפשר להעמיד בשהפכן על צידיהן, וצריך לצרפן לשיעור ארבעה טפחים הפוסל את הסוכה?! וראה ילקוט מפרשים.

261. הקשו האחרונים: כיון שכל אחד מן הנסרים רחב ארבעה טפחים ודינו כסכך פסול, מדוע צריך לצרף את הנסרים ולהחשיבם כאחד, הרי גם בלא צירוף יש לפסול את הסוכה, הואיל ומסוככת בסכך פסול?!

ואין להכשירה משום דופן עקומה, היות והנסר האחרון מרוחק מהדופן יותר מארבע אמות, ועל כן אפילו אם יעשו הנסרים הסמוכים

לדופן כדופן עקומה עדיין תפסל מחמת הנסר המרוחק, שהרי אפילו אם אותן נסרים הסמוכים לדופן היו מסכך כשר היתה הסוכה נפסלת מחמת אותו נסר?!

ותירץ הערוך לנר, דמיירי שהיה הנסר האחרון מקצתו תוך ארבע אמות לדופן, ומקצתו חוץ לארבע אמות. ולכן בלא צירוף הנסרים היה מותר לשבת תחת מקצת הנסר המצוי תוך ארבע אמות, לפי שאין זה סכך פסול, כי חלקו המצוי תוך ארבע אמות הוא חלק מן הדופן ואינו סכך. אבל אם נצרף את כל הנסרים להיות אחד, יחשבו כולם נסר אחד הרחב יותר מארבע אמות שלא נאמר בו דין דופן עקומה כלל, ונמצא שהיא מסוככת בסכך פסול. ועיין עוד פני יהושע, שפת אמת, וילקוט מפרשים.

על רבי יהודה, שאמר "שני נסרים אין מצטרפים". ומדבריו משמע, שאילו היו מצטרפים להשלים לשיעור פסול סוכה, היתה הסוכה נפסלת מחמתם. ומבואר, שגם לשיטת רבי יהודה הנסרים פסולים בעצמותם, שאם לא כן, סכך כשר הוא, ומדוע יצטרפו לפוסלה.

וכך היא קושית הגמרא: **בשלמא לשמואל, דאמר בשאין בהן ארבעה מחלוקת, ובהן בלבד הכשיר רבי יהודה, אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה, אפשר לפרש, מאי מצטרפין שאמר רבי מאיר — מצטרפין**

להשלים לשיעור **ארבע אמות** כאשר מונחים הנסרים **מן הצד**, ולא נכשיר סוכה זו משום דופן עקומה.

ומדובר בנסרים רחבים ארבעה טפחים, שאף רבי יהודה מודה שפסולים הם לסיכוך, ונחלקו האם מצטרפים הם לארבע אמות מן הצד. (262) (263)

אלא לרב, שאמר כי אפילו נסרים רחבים ארבעה טפחים כשרים לסיכוך לשיטת רבי יהודה, יקשה:

ובשפת אמת האריך לתמוה עוד יותר על לשון הגמרא בכל מקום "סכך פסול פוסל מן הצד בארבע אמות", הרי אין צריך ארבע אמות סכך פסול כדי לפסול את הסוכה, שהרי די בארבע טפחים, אלא צריך שיהיו מרוחקים ארבע אמות מן הדופן, ואם כן היה לגמרא לומר: אם היו ארבעת הטפחים מן הצד, אינם פוסלים, עד שיהיו מרוחקים מן הדופן ארבע אמות!?

262. הטעם שאנו מפרשים לפי לישנא זו אליבא דשמואל, שהנידון הוא לצירוף ארבע אמות מן הצד, ולא כמו שפירשנו בלישנא קמא שהנידון הוא לצירוף ארבעה טפחים, משום שללישנא זו מוכרחים אנו לומר שהנידון הוא בנסרים הפסולים בעצמותם אפילו לתנא קמא, והיינו בנסרים רחבים ארבעה טפחים וכמו שיתבאר להלן בגמרא, וכיון שכך, על כרחך הנידון הוא לצרפן לארבע אמות מן הצד.

263. והקשה מהרש"א: אם אכן מדובר בנסרים רחבים ארבעה טפחים שפסולים לסיכוך אף לרבי יהודה, אם כן, מדוע לא יצטרפו לפוסלה מן הצד בארבע אמות, מה ביניהם לשני סדינים

שמצטרפים אף לרבי יהודה! ואין לחלק בין סכך הפסול מדאורייתא, לסכך זה שאינו פסול אלא משום גזירת תקרה דרבנן, כדמוכח לקמן [עכ"ד המהרש"א].

וביאר הפני יהושע, שהוכחת המהרש"א היא מקושית הגמרא להלן יז ב, על שמואל הסובר שסכך פסול המונח באמצע הסוכה פוסל בארבעה טפחים, דמקשינן מהא דשנינו בסיפא של משנתנו: "נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים כשרה". ולכאורה היה מקום לחלק, שהרי שמואל אמר שם את דינו לגבי סכך הפסול מדאורייתא, כדבר המקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ, אבל משנתנו דנה בנסר שאינו פסול אלא מדרבנן משום גזירת תקרה, ואפשר שעל כן אינו פוסל בארבעה טפחים. ועל כרחנו למדנו, שאין לחלק בזה.

ועיין שפת אמת, ועוד אריכות בזה בילקוט מפרשים, וראה מה שציינו להלן לגבי הפכן על צידיהן.

עוד צריך ביאור: להבנת הגמרא עתה, שלדעת רבי יהודה אף סכך פסול אינו מצטרף לארבע אמות מן הצד, מה מקשה הגמרא להלן לשיטת רב, שלרבי יהודה אין שייך לשון "אין

בשלמא לרבי מאיר, הפוסל נסר שהוא רחב ארבעה טפחים, מאי מצטרפין — מצטרפין לארבע אמות מן הצד. וכגון, שהיו הנסרים רחבים ארבעה טפחים ודינם כסכך פסול, ומצטרפים הם להשלים לארבע אמות מן הצד.

אלא לרבי יהודה, דאמר אפילו יש בהן ארבעה כשרה, וכל נסר בעצמותו סכך כשר הוא, מאי "אין מצטרפין" שאמר רבי יהודה, הרי קנים בעלמא ניהו לדעת רבי יהודה, וסכך כשר הם, ומדוע תפסל הסוכה מחמתם!?

ומתוצת הגמרא: אכן, לדעת רבי יהודה סכך כשר הם, ומה שנקט רבי יהודה לשון "אין מצטרפים", ולא אמר שסכך גמור הוא, אגב רבי מאיר נקט לשון זו, דאידי דקאמר רבי מאיר מצטרפין, אמר רבי יהודה אין מצטרפין.

ומביאה הגמרא, תניא [ברייתא מפורשת] כוותיה דרב, [שבביש בהם ארבעה מחלוקת], ותניא [ברייתא אחרת], שם מבואר כוותיה דשמואל, [שבאין בהם ארבעה מחלוקת].

תניא כוותיה דרב:

סככה בנמרים של עץ ארו שאין בהן ארבעה, דברי הכל כשרה.

אבל אם יש בהן ארבעה, רבי מאיר פוסל, ורבי יהודה מכשיר.

אמר רבי יהודה להוכיח את דבריו: מעשה בשעת הסכנה, שגזרו הגויים שלא לקיים את מצוות התורה, שהבאנו נסרים שהיו בהן ארבעה טפחים, כדי שיהיו נראים לעיני הגויים כבית, וסיכנו על גבי מרפסת, וישבנו תחתיה. ומוכח, שלא אסרו חכמים לסכך בהם, שהרי אם היו אסורים לסיכוך, מה הועילו בשיבתם בסוכה זו?!

אמרו לו: וכי משם ראייה? אין שעת הסכנה ראייה! כי בשעת סכנה לא גזרו חכמים, כדי שלא תשתכח חלילה תורת סוכה מישראל. (264)

ומכל מקום, נמצאנו למדים, שנחלקו רבי מאיר ורבי יהודה בנסר רחב ארבעה טפחים, כדעת רב.

תניא כוותיה דשמואל: סככה בנמרים של ארז (265) שיש בהן ארבעה טפחים, דברי

שאינם פסולים בעצמותם אלא רק מדרבנן משום גזירת תקרה, אמרו חכמים, [אלו החולקים על רבי יהודה בברייתא], דבשעת הסכנה לא גזרו כדי שלא תשתכח תורת סוכה מישראל. אבל רבי יהודה סבר, שאילו גזרו בהם חכמים כלל, היו עושין חיזוק לדבריהם לאסור אפילו בשעת הסכנה, כאילו היו פסולים מדאורייתא. ועל כן ממה שסיכנו בהם מוכח שלא אסרו נסרים אלו כלל. ועיין ילקוט מפרשים.

265. כתב הרש"ש: לכאורה נראה, שדוקא

מצטרפים", כיון שקנים בעלמא ניהו, וסכך כשר הוא, מנין לגמרא שתנא קמא באותה ברייתא רבי יהודה הוא, יתכן שתנא אחר הוא הסוכר כרבי מאיר לענין פסול נסרים, אלא שחולק עליו לומר שאין מצטרפין לארבע אמות מן הצד, וכהבנת הגמרא בדעת שמואל אליבא דרבי יהודה!?

264. נתבאר על פי הריטב"א, שכתב: לדברי הכל אין עושין סוכה אפילו בשעת הסכנה בדבר הפסול בעצמותו מעיקר הדין. שהרי למה יועיל סכך זה, הרי אינו סוכה כלל. אבל בנסרים

הכל פסולה.

אין בהן ארבעה טפחים, רבי מאיר פוסל, ורבי יהודה מכשיר.

בסכך כשר, לא היתה הסוכה כשרה, אפילו שמפוזרים בסוכה כמה מקומות רחבים ארבעה].⁽²⁶⁷⁾

ומודה רבי יהודה, שאם נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים, הגם שהסוכה כשרה, מכל מקום, אין ישנים תחתיו. וכוונת הגמרא לחדש, שאפילו רבי יהודה, המיקל בנסר שאינו רחב ארבעה טפחים, ומתיר לסכך בו, מודה הוא בנסר אחד, שאם נתנו בצד הסוכה, אף על פי שהיא כשרה משום "דופן עקומה", מכל מקום לא יישן תחתיו [אבל אם הניחו באמצע הסוכה, נפסלת הסוכה מחמתו].

והישן תחתיו לא יצא ידי חובתו.⁽²⁶⁸⁾

ומברייא זו נמצאנו למדים, שנחלקו רבי מאיר ורבי יהודה רק בנסר שאינו רחב

ומודה רבי מאיר, שאם יש בין נסר לנסר רווח כמלא נסר כרוחב הנסר, שמניח פסל סכך כשר [מלשון "פסולת גורן ויקב"] ביניהם, וכשרה. כלומר, מדובר שהניח מצד הסוכה סמוך לדופן נסר רחב ארבעה טפחים, ולצידו הניח סכך כשר רחב ארבעה טפחים, ואחריו הניח שוב נסר רחב ארבעה, וסכך שהוא רחב ארבעה, וכן הלאה, עד אמצע הסוכה. וכמו כן עשה מצידה השני של הסוכה, עד שנמצאו באמצע הסוכה שני פסלים סמוכים, שמשלימים יחדיו לפחות לשיעור ז' טפחים כדי הכשר סוכה, ורק תחתיהם היא כשרה.⁽²⁶⁶⁾ [אבל אם לא היה בסוכה מקום אחד של ז' טפחים המסוככים

נסרים של ארז שדרך לעשות תקרה מהם פסולים לסיכוך משום גזירת תקרה, ולא שאר מינים, אלא שהפוסקים סתמו דבריהם. ועיין שם מה שכתב עוד.

266. אבל תחת הפסלים שבין נסר לנסר אסור לישן, הואיל ואין שם שיעור הכשר סוכה. אמנם המאירי להלן יח א הביא, דיש שהתירו לישן אף תחת הפסלים שבין נסר לנסר, הואיל ובאמצע הסוכה יש ז' טפחים המוקפים ג' מחיצות. וכן דקדקו האחרונים שם מלשון רש"י שכתב: "תחת הנסרים לא ישן", ומשמע שדוקא תחת הנסרים לא יישן, אבל תחת הפסלים יישן. ועיין לעיל דף ד א מה שציינו מדברי המגן אברהם לגבי קרן המשוכה מן הסוכה, וראה עוד להלן יח א, ובילקוט מפרשים.

267. וכגון שלא היה מאותן שני פסלים

אמצעיים ארבע אמות לכל צד, ועל כן אין פוסלין הנסרים שמן הצדדים את הסוכה, שהרי נעשים הם כדופן עקומה.

וכתב רש"י, דכמו כן יכלה הגמרא לומר ומודה רבי יהודה, שהרי אף הוא פוסל נסרים שיש בהן ארבעה טפחים, אלא לרבותא בא, שאפילו רבי מאיר המחמיר מודה בזה.

268. ברש"י מבואר, שעיקר החידוש הוא, כיון שנתנו בצד הסוכה אינו פוסל בארבעה טפחים, משום דאמרינן דופן עקומה. והקשה עליו הר"ן: וכי את דין דופן עקומה מחדשת המשנה? הרי משנה מפורשת היא להלן יז א, לגבי בית שנפחת וסיכך על גביו?!

ועל כן פירש הר"ן, שעיקר החידוש הוא, שלא גזרו חכמים רק כאשר היתה הסוכה כולה מסוככת בנסרים, אלא אפילו אם נתן עליה נסר אחד בלבד פסלו חכמים את הסוכה.

ארבעה, וכדעת שמואל.

אתמר: היו לו נסרים רחבים כשיעור הפוסלם לסיכוך, ועוביין של הנסרים היה פחות מן השיעור, והפכין על צידיהן, והעמידן על עוביין, (269) וסיכך בהם סוכתו. (270)

רב הונא אמר: פסולה. אף שהחלק המסכך את הסוכה אינו רחב בשיעור הפוסלו

לסיכוך, דכיון שחל שם פסול עליהם, נעשו כשיפודים של מתכת, הפסולים לסיכוך בעצמותם, ולא מועיל להופכן.

ורב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי: הסוכה כשרה, לפי שלא חל שם פסול עליהם, אלא נאסרו לסיכוך משום גזירת תקרה, וכיון שהפכין אין הם נראים כתקרה, וכשרה.

מעשה ואיקלע רב נחמן לסורא, עול לגביה

269. לשון רש"י הוא: נסרים שיש בהם ארבעה טפחים, שסיכך בהם ולא הטיל רוחבן על הסוכה, אלא השכיבן על צידן שהוא פחות משלושה.

והקשה מהרש"א, שלכאורה סתר רש"י את דבריו מתחילתם לסופן. שהרי בתחילה כתב כדעת הסובר ששיעור רוחב נסר הפוסל את הסוכה הוא ארבעה טפחים, וסיים כדעת הסובר ששיעור רוחב נסר הפוסל את הסוכה הוא בשלושה, ועל כן דוקא אם היה עוביין פחות משלושה דנה הגמרא להכשיר!?

ותירץ, שנידון הגמרא עתה הוא בין לדעת הפוסל בשלושה, ובין לדעת הפוסל בארבעה, ועל כן נקט רש"י את השיעור המוסכם על כולם, שבו דנה הגמרא האם הולכים אחר רוחב הנסר אף שאינו מוטל על הסוכה, או אחר עוביו המסכך את הסוכה, שהוא פחות משיעור נסר.

270. כן פירש רש"י. ומשמע, שדוקא אם סיכך בהם את כל סוכתו הרי היא פסולה, אבל אם סיכך מהם רק מקום ארבעה טפחים הרי היא כשרה, ואין דין זה כשאר סכך פסול שפוסל בארבעה טפחים.

אמנם המאירי כתב, שסיכך את כל הסוכה בהם, או שצירף מהן זו בצד זו עד שיהיו ברוחב ארבעה טפחים, כשיעור מה שסכך פוסל פוסל באמצע, או שצירפן מן הצד לפסול בארבע

אמות.

והוסיף עוד, שאם נתן נסר רחב ארבעה טפחים באמצע הסוכה, אם לא נשאר ממנה ולהלן שיעור הכשר סוכה [שבעה טפחים] המוקף שלוש דפנות הסוכה פסולה. ואין אומרים שמאחר ואין הנסרים פסולים לסיכוך מדאורייתא לא יהא בהן כח לפסול כל הסוכה כשהיה נסר אחד נתון באמצע, אלא ודאי כסכך פסול הן נידונין הפוסל בארבעה. וכמו שאמרו בגמרא, שאפילו הפכין על צידיהן פסול, לפי שנעשו כשיפודים של מתכת.

ועיין מה שצינינו לעיל לגבי "מצטרפין לארבע אמות מן הצד", שכן הוכיח מהרש"א מהסוגיא להלן יז א.

נמצא, שלפי ביאור זה בגמרא, סברה הבריייתא ששיעור נסר הפוסל את הסוכה הוא בארבעה טפחים, אבל אם היה הנסר רחב שלוש טפחים אין הוא פוסל את הסוכה. ומיירי שהפכין על צידיהן, ונתן עליה כמה נסרים עד שיצטרפו לשיעור ארבעה טפחים לפסולה.

ותמהו האחרונים: אם כן, למה אמרו בבריייתא דקא משמע לן שהיא פסולה אף על פי שלא הכניס לתוכה אלא "שלושה טפחים"? היה לבריייתא לחדש יותר, שאפילו הכניס לתוכה פחות משלושה טפחים, וכגון שעובי הנסרים היה פחות משלושה טפחים, פסולה הסוכה, כיון שנצטרפו לשיעור ארבעה טפחים!?

הפוסלים נסרים אלו אף שהפכן על צידיהם, מהברייתא,

דתניא: סוכה שאינה מחזקת כדי ראשו ורובו ושולחננו, שהן ז' טפחים שיעור הכשר סוכה, או שנפרצה בה באחת מדפנותיה פירצה בשיעור כדי שיזדקק בה באותה הפירצה גדי בבת ראש, כשראשו זקוף בקלות וברוח, ושיעור זה הוא בשלושה טפחים, שהוא שיעור חשוב להפסיק בין הדופן לקרקע [כמבואר להלן טז א].

או שנתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים, אף על פי שלא הכניס לתוכה [כלומר, על גבי הסוכה], אלא שלשה טפחים, וכפי שיתבאר להלן, בכל אלו סוכתו פסולה.

ומבאר הגמרא את המקרה האחרון ששינו בברייתא:

היכי דמי נסר שהוא רחב ארבעה טפחים, ואינו מקרה על הסוכה אלא שטח של שלושה טפחים? מאי לאו, כגון שהיו הנסרים רחבים ארבעה טפחים, אבל עוביין היה רק שלושה טפחים, והפכן על צידיהם

[נכנסו אצלו] רב חסדא ורבה בר רב הונא, המכשירים סוכה המסוככת בנסרים שהפכן על צידיהן, כדי לשואלו אולי יודה לדבריהם. אמרי ליה, שאלו לרב נחמן: הפכן על צידיהן מהו?

אמר להו: פסולה, היות ונעשו הנסרים כשפודין של מתכת.

אמר להו רב הונא לרב חסדא ורבה בר רב הונא, לאחר שנוכחו כי רב נחמן סובר כמוהו: וכי לא אמרי לכו אמרו כוותי? [וכי לא אמרתי לכם שתאמרו כמוני, שאני פוסל] !?

אמרו ליה רב חסדא ורבה בר רב הונא: ומי אמר לך מר טעמא ולא קבלינן מיניה? האם אמרת לנו את טעמו של דבר ולא קיבלנו אותו? אילו היית אומר טעם לדבריך, כמו שענה לו רב נחמן, היינו מקבלים ממך.

אמר להו רב הונא: ומי בעיתו מינאי טעמא ולא אמרי לכו [וכי בקשתם ממני לידע טעמי ולא אמרתי לכם] !?

לימא מסייע ליה לרב הונא ורב נחמן,

והמאירי הביא בשם גדולי הדורות שפירשו, דמיירי שסיכך את הסוכה בנסר אחד בלבד, והיתה זו סוכה קטנה שאין בה אלא שבעה טפחים, שהיא נפסלת גם בשלושה טפחים סך פסול. [שהרי הסכך הפסול ממעט את שיעור הסוכה, ואין בה שבעה טפחים המסוככים בסכך כשר. אבל בפחות משלושה הרי היא כשרה משום "לבוד", ומצטרף מקום הסכך הפסול להשלים שיעור הסוכה, לפי שרואין אותו כאילו אינו קיים]. ולכן רק אם הכניס בתוכה שלושה טפחים הסוכה פסולה.

והמאירי הביא בשם גדולי הדורות שפירשו, דמיירי שסיכך את הסוכה בנסר אחד בלבד, והיתה זו סוכה קטנה שאין בה אלא שבעה טפחים, שהיא נפסלת גם בשלושה טפחים סך פסול. [שהרי הסכך הפסול ממעט את שיעור הסוכה, ואין בה שבעה טפחים המסוככים בסכך כשר. אבל בפחות משלושה הרי היא כשרה משום "לבוד", ומצטרף מקום הסכך הפסול להשלים שיעור הסוכה, לפי שרואין אותו כאילו אינו קיים]. ולכן רק אם הכניס בתוכה שלושה טפחים הסוכה פסולה.

והמאירי הביא בשם גדולי הדורות שפירשו, דמיירי שסיכך את הסוכה בנסר אחד בלבד, והיתה זו סוכה קטנה שאין בה אלא שבעה טפחים, שהיא נפסלת גם בשלושה טפחים סך פסול. [שהרי הסכך הפסול ממעט את שיעור הסוכה, ואין בה שבעה טפחים המסוככים בסכך כשר. אבל בפחות משלושה הרי היא כשרה משום "לבוד", ומצטרף מקום הסכך הפסול להשלים שיעור הסוכה, לפי שרואין אותו כאילו אינו קיים]. ולכן רק אם הכניס בתוכה שלושה טפחים הסוכה פסולה.

והעמידן על עוביין, וסיכך בנסרים אלו את כל הסוכה, ונתחדש בכרייתא שסכך זה פסול הוא.

ונמצא איפוא, שאפילו הפכן על צידיהן, הואיל ורחבים הם ארבעה טפחים, אף שאין רוחבן מוטל על הסוכה, סכך פסול הוא כשיפודין של מתכת.

דוחה הגמרא: (271) לא כאשר פירשת שמדובר בהפכן על צידיהן. אלא **הכא במאי עסקינן**, בסוכה קטנה שאין בה אלא שבעה טפחים, או מעט יותר, שסיככה בנסר שהוא רחב ארבעה טפחים, ואין בסוכה שיעור ז' טפחים ללא השטח המקורה על ידי אותו נסר.

ובגון דאנחה [שהניח אותו הנסר] אפומא

דמטללתא, על פתח הסוכה, ברוח הרביעית, שאין בה מחיצה, באופן דעייל תלתא, שהכניס שלושה טפחים מרוחב הנסר לגיו, אל תוך הסוכה, ואפיך חד לבר, והוציא את הטפח הרביעי של הנסר והותירו חוץ לסוכה.

וכיון שאין כל רוחב הנסר בסך ארבעה טפחים מסכך על הסוכה, היה לנו לומר ששלושת הטפחים המסוכים על הסוכה סכך כשר הוא, ודינם כנסר רחב שלושה טפחים. לכן קא משמע לן הברייתא שאין אומרים כן.

וטעם הדבר: משום דהוה ליה אותו טפח רביעי, "פסל" [סכך, מלשון פסולת גורן ויקב] היוצא מן הסוכה למקום שאינו מוקף מחיצות, וכלל נקוט הוא בדינו שכל פסל

271. להבנת תירוץ הגמרא יש להקדים כמה הקדמות:

א. סכך פסול הפוסל את הסוכה בארבעה טפחים אינו פוסל את הסוכה מחמת עצם מציאותו על גבי הסוכה, אלא לפי שנעשה מחמתו הפסק בין הסכך הכשר לדפנות הסוכה. ומיירי שהיה נתון הסכך הפסול על פני כל אורכה או רוחבה של הסוכה, והרי הן כשתי סוכות, וכיון שאין שלוש מחיצות מקיפות את אחת מן שתי הסוכות, כולה פסולה. אבל אם אותו מקום המסוכך בסכך כשר מוקף שלוש מחיצות, ויש בו שבעה טפחים על שבעה טפחים שהם שיעור הכשר סוכה, מותר לשבת תחתיו. ולכן, אם היה הסכך הפסול נתון לאורך הרוח הרביעית, הסוכה כשרה, הואיל ויש לה שלוש מחיצות. אבל תחת הנסר עצמו אסור לשבת.

ב. סכך פסול הנתון בסוכה קטנה שאין בה

אלא שבעה טפחים או מעט יותר, פוסל בשלושה טפחים, לפי שהוא ממעט משיעור הכשר סוכה. ולא נאמר דין סכך פסול פוסל בארבעה, אלא בסוכה גדולה שיש בה שבעה טפחים גם ללא המקום המסוכך בסכך פסול. ועל כן בסוכה קטנה אפילו היה נתון הסכך הפסול על פני רוח רביעית, ושאר הסוכה מוקפת ג' מחיצות, הסוכה פסולה לפי שאין בה שיעור ז' טפחים המסוכים בסכך כשר. וראה מהרש"א וילקוט מפרשים.

ג. הניח סכך כשר סמוך לרוח הפרוצה, והיה חלקו של הסכך נמשך אל מחוץ לסוכה למקום שאין לו הכשר דפנות, הסוכה כשרה גם שם, לפי שאותו מקום טפל לסוכה, והוא הנקרא "פסל היוצא מן הסוכה נידון כסוכה". אבל אם הניח את הפסל מצידי הסוכה או מאחוריה ומחיצה מפסקת ביניהם, נחשב אותו מקום כחוץ לסוכה, ואסור לשבת תחתיו.

היוצא מן הסוכה, נידון בסוכה.

רבי מאיר ורבי יהודה. רבי מאיר פוסל, ורבי יהודה מכשיר. ואילו לשיטת שמואל, הרי הם פסולים לכולי עלמא.

כלומר, אילו היה סכך זה היוצא חוץ לסוכה כשר לסיכוך, היה יכול לשבת תחתיו אף שאינו מוקף מחיצות, לפי שנחשב הוא כחלק מן הסוכה. ולכן מצטרף טפח זה אל שלושת הטפחים המסככים על הסוכה, כדי לפוסלה.

מתניתין: א-טו

הקדמה

ג. במשנה להלן [בסוף העמוד] מבואר, שסוכה המסוככת בסכך פסול וסכך כשר כאחד, יש מי שאומר, שאפילו היו שוין הפסול והכשר, הסוכה כשרה, לפי שדי בכך שיהיה ה"פרוץ" [המקום שאינו גדור, או העשוי בפסול] כמו ה"עומד" [כמקום העשוי בהכשר], ואין צריך שירבה ה"עומד" על ה"פרוץ". ויש מי שהצריך שירבה העומד על הפרוץ.

א. תקרה של בית, אף אם היתה עשויה מסכך כשר, אין יכולים לשבת תחתיה בחג לשם מצות סוכה, לפי שאמרה תורה "חג הסוכות תעשה לך", ודרשינן, "סוכות תעשה, ולא מן העשוי לדירה או לאוצר" – שאין שם סוכה עליה. ועל כן יש לעשות את הסוכה לצל, או לשם מצות סוכה.

ד. קיימא לן שסכך פסול פוסל באמצע גג הסוכה דוקא כאשר הוא רחב ארבעה טפחים. אכן, לשיטת רב [להלן יז א], אין הסוכה נפסלת עד שיהיה הסכך הפסול רחב ארבע אמות.

ב. בסוגיא הקודמת נתבאר, שנסרים רחבים ארבעה טפחים – לשיטת רב, נחלקו בדינם

תקרה של בית (272) העשויה נסרים רחבים ארבעה טפחים [כמבואר לעיל יד א, שרוב תקרות הבתים עשויות מנסרים אלו], **שאינ עליה מעזיבה**, שלא טח אותה בטיט, (273)

בתקרת ביתו דוקא, אלא בסתם גג שלא נעשה לצל או לסוכה, ולכן יסוד הפסול הוא משום תעשה ולא מן העשוי.

272. לשון הרמב"ם בפירוש המשניות: "תקרה היא גג או סכך מעצים". ומשמע, שאין נידון המשנה דוקא בבית שהוא דר בו כל ימות השנה, אלא בסתם תקרה שאינה עשויה לצל. ואכן בדברי רש"י לעיל יד א ד"ה רבי מאיר מבואר, שלביתו שהוא דר בו כל ימות השנה, אין צריך לטעם של "תעשה ולא מן העשוי" כדי לפוסלה, אלא פסולה משום ד"סוכה אמר רחמנא, ולא ביתו של כל ימות השנה", ואילו טעם משנתנו הוא משום "תעשה ולא מן העשוי". ואפשר שלזה רמז הרמב"ם, שאין מדובר במשנה

273. ודוקא נקט שאין עליה מעזיבה, כי אם היתה עליה מעזיבה לא היה די בפקפוק, הואיל והמעזיבה אין גידולה מן הארץ, ופסולה היא לסיכוך, ר"ן.

ובמחצית השקל סימן תרל"א כתב: אם היתה עליה מעזיבה והסירה, אין צריך ליטול אחת מבינתים ודי בפקפוק לבד, לפי שכבר עשה